

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการมีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครอง
ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

กรมป่าไม้ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ทส ๑๖๑๐.๒/๒๑๘๕๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ด้วยจังหวัดอุบลราชธานีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ อบ ๐๐๑๓.๓/๑๓๕๕๓ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๖ ถึงกรมป่าไม้ แจ้งว่าอำเภออำนาจเจริญ ขอหารือกรณีมีผู้ประกอบการซื้อไม้เก่า (ไม้พะยุง) ซึ่งประกอบอาชีพค้าไม้เก่าทุกชนิดที่ไม่ใช่ไม้สักหรือไม้อย่าง แต่เป็นไม้ที่ผ่านการใช้งานแล้วเกิน ๒ ปี ซึ่งพืสภาพความเป็นไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔ (๔) โดยมีลักษณะทั่วไปเป็นเสาบ้านเรือนเก่า เสไฟฟ้า เสากะทุรั้ว เสาคอกเลี้ยงสัตว์ มีร่องรอยผ่านการใช้งาน เช่น รอยบาก รอยตะปูเก่า ร่องรอยผ่านการปักฝังดินมานาน ที่สังเกตได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นปัญหาด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นกรณีพิเศษ

กรมป่าไม้พิจารณาแล้วเห็นว่าในเรื่องนี้มีความเห็นทางกฎหมายเป็นหลายฝ่าย ดังนั้น ในการตอบข้อหารือดังกล่าวซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเป็นการตีความในข้อกฎหมายที่ต้องใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในภายหน้าต่อไป จึงหารือเพื่อหาข้อยุติและความชัดเจนในทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. คำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า ความรวมถึงเสไฟฟ้า เสากะทุรั้ว เสาคอกเลี้ยงสัตว์ หรืออื่น ๆ ฯลฯ ซึ่งมีได้นำไม้มาประกอบเป็นที่อยู่หรือที่พักอาศัยด้วยไม้ ทั้งนี้ เนื่องจากคำว่า “ปลูกสร้าง” ตามพจนานุกรม เป็นคำกริยา หมายความว่า เอาสิ่งต่าง ๆ มาปรุ่กันเข้าเพื่อทำเป็นที่อยู่หรือที่พักอาศัยโดยวิธีฝังเสาลงในดิน เช่น ปลูกสร้างบ้าน ปลูกสร้างเรือน เป็นต้น

๒. ตามมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ คำว่า “ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้” ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าวและผูครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี สำหรับไม้อื่นที่ไม่ใช่ไม้สัก และห้าปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป” นั้น คำว่า “ไม้” ดังกล่าว หมายถึงไม้ในลักษณะเป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา (ไม้ท่อน) หรือหมายถึงไม้ที่ผ่านการแปรรูปมาแล้ว

๓. กรณีผู้ประกอบการซื้อไม้เก่า โดยมีการจดทะเบียนพาณิชย์ถูกต้องตามกฎหมาย และครอบครองไม้พะยุงหรือไม้หวงห้ามชนิดอื่นลักษณะเป็นท่อนตัดหัวตัดท้ายไม่มีร่องรอยการแปรรูป แต่มีร่องรอยการใช้ประโยชน์เป็นสิ่งปลูกสร้าง เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดมาก่อนและเป็นไม้พะยุงหรือไม้หวงห้ามชนิดอื่นลักษณะเป็นท่อนตัดหัวตัดท้ายไม่มีการแปรรูปและไม่มีร่องรอยการใช้ประโยชน์เป็นสิ่งปลูกสร้าง เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด เมื่อถูกเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและได้นำหนังสือสัญญาซื้อขายไม้มาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยกล่าวอ้างว่า ซื้อขายไม่ถูกต้องตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการนี้ จะถือว่าหนังสือสัญญาซื้อขายไม้เป็นการพิสูจน์ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ หรือไม่ อย่างไร และหากพิสูจน์ไม่ได้ผู้ประกอบการอาจชีพค้าไม้เก่าจะมีความผิดตามกฎหมายดังกล่าวหรือไม่

๔. กรณีผู้ประกอบการชีพค้าไม้เก่า โดยมีการจดทะเบียนพาณิชย์ถูกต้องตามกฎหมายและครอบครองไม้แปรรูปเป็นไม้พะยุงหรือไม้หวงห้ามชนิดอื่นที่มีการแปรรูปแล้วโดยการเลื่อย เจาะ บากไม้ ให้เปลี่ยนรูปหรือขนาดไปจากเดิม และมีร่องรอยการใช้ประโยชน์เป็นสิ่งปลูกสร้าง เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดมาก่อน โดยมีการทำสัญญาซื้อขายไม้ถูกต้องตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะยังมีหน้าที่พิสูจน์ได้ว่าไม้นั้นได้เคยมีสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีตามมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง หรือไม่ และหากพิสูจน์ไม่ได้ ผู้ใดจะมีความผิดตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ระหว่างผู้ประกอบการชีพค้าไม้เก่าซึ่งครอบครองไม้หรือผู้ที่ขายไม้ให้

๕. ตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่บัญญัติว่า “ไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครอง” นั้น หากผู้ประกอบการชีพค้าไม้เก่าหรือลูกจ้างของผู้ประกอบการชีพค้าไม้เก่า มีไม้แปรรูปไว้ในครอบครองในขณะนั้น จำนวนไม่เกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ผู้ประกอบการชีพค้าไม้เก่าหรือลูกจ้างของผู้ประกอบการชีพค้าไม้เก่าจะมีความผิดตามมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมป่าไม้โดยมีผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมป่าไม้) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นควรกำหนดประเด็นข้อหารือให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นและมีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หมายความว่า เสาไฟฟ้า เสากระตุ้ว เสาคอกเลี้ยงสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดซึ่งมิได้นำไม้มาประกอบเป็นที่อยู่หรือที่พักอาศัยด้วยหรือไม่ นั้น เห็นว่า โดยที่มาตรา ๔ (๔)^๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๑๖ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๕ บัญญัติให้ “ไม้แปรรูป” หมายความว่า ไม้ที่ได้แปรรูปแล้ว และหมายความว่า รวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่ว ๆ ไป หรือที่ผิดปกติวิสัย หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องถิ่นหรือที่ผิดปกติวิสัย ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้าง

^๑มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๔) “ไม้แปรรูป” หมายความว่า ไม้ที่ได้แปรรูปแล้ว และหมายความว่า รวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่ว ๆ ไป หรือที่ผิดปกติวิสัย หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องถิ่นหรือที่ผิดปกติวิสัย

ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าวและผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่มีใช้ไม้สักและห้าปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป

หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าว และผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สักและห้าปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป และโดยที่พระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ไม่ได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” ไว้เป็นการเฉพาะ ย่อมเข้าใจได้ว่ากฎหมายไม่ได้มุ่งประสงค์ให้ถ้อยคำดังกล่าวมีความหมายพิเศษต่างจากความหมายอันเป็นที่เข้าใจได้โดยทั่วไป ในการพิจารณาความหมายของคำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” จึงต้องพิจารณาความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ว่า “สิ่งปลูกสร้าง” หมายความว่า อาคารบ้านเรือนที่ทำโดยวิธีฝังเสาลงในดิน

สำหรับกรณีไม้ที่อยู่ในลักษณะของ “เสาไฟฟ้า” “เสากระหู่รั้ว” “เสาออกเลี้ยงสัตว์” หรือสิ่งอื่นใดซึ่งมิได้นำมาประกอบเป็นที่อยู่หรือที่พักอาศัยจะเป็นสิ่งปลูกสร้างตามมาตรา ๔ (๔) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ หรือไม่นั้น เห็นว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “เสา” หมายความว่า ท่อนไม้สำหรับใช้เป็นหลักหรือเป็นเครื่องรองรับสิ่งอื่น มีเรือนเป็นต้น เช่น เสาเรือน เสาโทรเลข เมื่อเสาประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมิใช่อาคารบ้านเรือนที่ทำโดยวิธีการฝังเสาลงในดิน จึงไม่มีลักษณะเป็น “สิ่งปลูกสร้าง” แต่อย่างใด ส่วนไม้ที่อยู่ในลักษณะของสิ่งอื่นใดซึ่งมิได้นำมาประกอบเป็นที่อยู่หรือที่พักอาศัยนั้น ก็มีความชัดเจนแล้วว่ามิได้อยู่ในลักษณะที่เป็นอาคารบ้านเรือนที่ทำโดยวิธีฝังเสาลงในดินตามความหมายของคำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” ดังนั้น ไม้ที่อยู่ในลักษณะของ “เสาไฟฟ้า” “เสากระหู่รั้ว” “เสาออกเลี้ยงสัตว์” หรือสิ่งอื่นใดซึ่งมิได้นำมาประกอบเป็นที่อยู่หรือที่พักอาศัยนั้น จึงไม่ถือเป็น “สิ่งปลูกสร้าง” ตามความหมายในบทนิยามของคำว่า “ไม้แปรรูป” ในมาตรา ๔ (๔) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ

ประเด็นที่สอง คำว่า “ไม้” ในบทนิยามคำว่า “ไม้แปรรูป” ตามมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หมายถึงไม้ที่ต้องผ่านการแปรรูปมาแล้ว หรือหมายความว่าไม้ในลักษณะเป็นต้น เป็นกอ หรือเป็นเถา นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๔ (๔)^๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ได้ให้ความหมายของบทนิยามคำว่า “ไม้แปรรูป” ไว้ ซึ่งในวรรคหนึ่งได้บัญญัติลักษณะของไม้แปรรูปว่าหมายถึงไม้ที่ได้แปรรูปแล้ว และหมายความว่ารวมถึงไม้ที่อยู่ในสภาพพรางว่าเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรืออยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างอันไม่ชอบด้วยลักษณะสิ่งปลูกสร้างทั่ว ๆ ไป หรือที่ผิปกติวิสัย หรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ที่ไม่ชอบด้วยลักษณะของเครื่องใช้ที่ใช้เป็นปกติในท้องที่นั้นหรือที่ผิปกติวิสัย และในวรรคสองบัญญัติถึงกรณียกเว้นที่ไม่ให้ถือว่าเป็นไม้ที่อยู่ในสภาพเช่นนั้นเป็นไม้แปรรูปตามความหมายที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง โดยบัญญัติว่า ไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าวและผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่มีไซ้ไม้สักและห้าปีสำหรับไม้สัก มิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป สำหรับกรณีของ “ไม้” ในลักษณะเป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา (ไม้ท่อน) นั้น อยู่ในความหมายของบทนิยามคำว่า “ไม้” ตามมาตรา ๔ (๒)^๓

^๒โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๓มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) “ไม้” หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึง ไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลาย และกิ่งของสิ่งนั้น ๆ ไม่ว่าจะถูกตัด ทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำโดยประการอื่นใด

ฯลฯ

ฯลฯ

แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๕ ที่บัญญัติให้ “ไม้” หมายความว่า ไม้สักและไม้อื่นทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา รวมตลอดถึงไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร ไม้ไผ่ทุกชนิด ปาล์ม หวาย ตลอดจนราก ปุ่ม ตอ เศษ ปลาย และกิ่งของสิ่งนั้น ๆ ไม่ว่าจะถูกตัด ทอน เลื่อย ผ่า ถาก ขุด หรือกระทำโดยประการอื่นใด อย่างไรก็ดี แม้คำว่า “ไม้” ที่บัญญัติอยู่ในมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๕ จะมีได้บัญญัติถ้อยคำไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไม้แปรรูป แต่เมื่อถ้อยคำดังกล่าวได้บัญญัติในความหมายของบทนิยามคำว่า “ไม้แปรรูป” ประกอบกับความในตอนท้ายยังบัญญัติว่า “มิให้ถือว่า เป็นไม้แปรรูป” คำว่า “ไม้” ตามมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๕ จึงหมายถึง ไม้ที่มีการแปรรูปมาก่อน ซึ่งในประเด็นนี้เทียบเคียงได้กับแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ที่ได้เคยให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๓๒๒/๒๕๓๘^๕ และเรื่องเสร็จที่ ๓๓/๒๕๕๓^๕

ประเด็นที่สาม ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าโดยมีการจดทะเบียนพาณิชย์อย่างถูกต้อง จะถือว่าหนังสือสัญญาซื้อขายไม้ดังกล่าวเป็นการพิสูจน์การได้ไม้มาโดยชอบตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือไม่ อย่างไร และหากพิสูจน์ไม่ได้ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่านั้นจะมีความผิดตามกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา ๖๙^๖ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๕ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานมีไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครอง ซึ่งไม้นั้นไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย เว้นแต่ผู้ครอบครองจะแสดงหลักฐานเพื่อยืนยันที่มาของไม้ว่าเป็นไม้ที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ไม้หวงห้ามดังกล่าวไม่มีการประทับรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย ผู้ครอบครองจะไม่ต้องรับผิดตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๕ ก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าตนได้ไม้ดังกล่าวมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป่าไม้^๕ ที่มุ่งให้ความคุ้มครองไม้และของป่าเพื่อสงวนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดมาตรการในการควบคุมการทำไม้ การครอบครอง การแปรรูป รวมทั้งการนำเคลื่อนที่ซึ่งไม้และของป่า ให้ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมีหลักฐานแสดงที่มาว่าได้ไม้หรือของป่ามาโดยถูกต้องตามกระบวนการที่กฎหมายว่าด้วยป่าไม้บัญญัติไว้ เพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้หรือเก็บหาของป่าอย่างผิดกฎหมายแล้วนำมาสวมสิทธิ์ว่าเป็นไม้หรือของป่าที่ได้มาอย่างถูกต้อง ดังนั้น ในการจะพิสูจน์ว่าการได้ไม้มาโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๕ หรือไม่นั้น ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าที่มีการจดทะเบียนพาณิชย์โดยถูกต้องตามกฎหมายซึ่งครอบครองไม้พะยุงหรือไม้หวงห้ามชนิดอื่นที่ยังมิได้แปรรูป จะต้องพิสูจน์ว่าได้ไม้นั้นมาด้วยวิธีการใด รวมทั้งต้องพิสูจน์ถึงแหล่งที่มาของไม้ซึ่งตนครอบครองอยู่ ว่ามีแหล่งที่มาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีได้เป็นการได้ไม้มาโดยการลักลอบตัดไม้อย่างผิดกฎหมายด้วย ซึ่งหากผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่า

^๕บันทึกสำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา เรื่อง ความหมายของ “ไม้” และการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

^๖บันทึกสำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา เรื่อง การนำไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์และไม้ที่เคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่ไม่ใช่ไม้สัก และห้าปีสำหรับไม้สักเข้าโรงงานแปรรูปไม้ตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

^๗มาตรา ๖๙ ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูป โดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอยตรารัฐบาลขาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ไม้นั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ไม่สามารถพิสูจน์ให้得其ความจริงดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าในฐานะเป็นผู้ที่มีไม้หวงห้ามที่ยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครอง ก็อาจมีความผิดตามมาตรา ๖๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๖ ได้

ประเด็นที่สี่ ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่า โดยมีการจดทะเบียนพาณิชย์ถูกต้องตามกฎหมายและครอบครองไม้พะยุงหรือไม้หวงห้ามชนิดอื่นที่มีการแปรรูปแล้วและมีร่องรอยการใช้ประโยชน์เป็นสิ่งปลูกสร้าง เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดมาก่อน โดยมีการทำหนังสือสัญญาซื้อขายไม้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะต้องมิหน้าที่พิสูจน์ให้ได้ว่าไม้นั้นดังกล่าวเคยมีสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี ตามมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือไม้ และหากพิสูจน์ไม่ได้ ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าซึ่งเป็นผู้ครอบครองไม้หรือผู้ขายไม้ให้ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่า จะมีความผิดตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือไม้นั้น เห็นว่า มาตรา ๔ (๔)^๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ ได้บัญญัติเป็นกรณียกเว้นว่าไม้ที่อยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรืออยู่ในสภาพเป็นเครื่องใช้ ทั้งนี้ ตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพเช่นนั้น รวมทั้งไม้ที่เคยอยู่ในสภาพดังกล่าว และผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าได้เคยมีสภาพเช่นนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่มีใช้ไม้สักและห้าปีสำหรับไม้สักมิให้ถือว่าเป็นไม้แปรรูป จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงพิจารณาได้ว่า บุคคลผู้ที่ครอบครองไม้เป็นผู้มีหน้าที่พิสูจน์ตามมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๘ ซึ่งในกรณีนี้ คือ ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าที่มีการจดทะเบียนพาณิชย์โดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งได้ครอบครองไม้หวงห้ามไว้เพื่อตนเอง โดยต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าไม้หวงห้ามที่ตนครอบครองนั้นอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องใช้หรือเคยอยู่ในสภาพดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีสำหรับไม้อื่นที่มีใช้ไม้สักและห้าปีสำหรับไม้สัก หากผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามมาตรา ๔ (๔) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^๙ ไม้หวงห้ามที่ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าครอบครองก็ยังคงเป็นไม้แปรรูปอยู่ และหากเป็นการครอบครองไม้แปรรูปภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ เป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต ก็อาจมีความผิดตามมาตรา ๔๘^{๑๐} แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้^{๑๑} ได้

ประเด็นที่ห้า ผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าหรือลูกจ้างของผู้ประกอบอาชีพค้าไม้เก่าที่มีการครอบครองไม้แปรรูปไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ จะมีความผิดตามมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ ได้บัญญัติความผิดกรณีมีไม้หวงห้ามแปรรูปไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยบัญญัติให้ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สักแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง

^๖โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๗มาตรา ๔๘ ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้าไม้แปรรูป มีไม้สักแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวนเกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตรไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต

และในการอนุญาต สำหรับบทบัญญัติมาตรา ๗๐^๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ นั้น ได้บัญญัติความผิดในกรณีตัวการซึ่งรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งไม้หรือของป่า ที่ตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำผิดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าความผิดตามมาตรา ๔๘ กับมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เป็นความผิดซึ่งกำหนดองค์ประกอบของความผิดและฐานความผิดไว้แตกต่างกัน

สำหรับกรณีที่ผู้ประกอบอาชิต์ค้าไม้เก่าหรือลูกจ้างของผู้ประกอบอาชิต์ค้าไม้เก่าที่ครอบครองไม้แปรรูปชนิดอื่นที่ไม่ใช่ไม้สัก ในจำนวนไม่เกิน ๐.๒๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งไม่ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ แต่การจะพิจารณาว่าผู้ครอบครองไม้แปรรูปนั้นจะมีความผิดตามมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาว่า การกระทำของผู้ประกอบอาชิต์ค้าไม้เก่าหรือลูกจ้างของผู้ประกอบอาชิต์ค้าไม้เก่าเป็นการกระทำที่ครอบครองไม้แปรรูปตามมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ บัญญัติให้เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งหากผู้ประกอบอาชิต์ค้าไม้เก่าหรือลูกจ้างของผู้ประกอบอาชิต์ค้าไม้เก่าที่มีการครอบครองไม้แปรรูปที่ได้มาจากการกระทำความผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายในพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และตนได้รู้ถึงการกระทำความผิดนั้นแล้ว ยังรับไว้ด้วยประการใด ๆ ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งไม้แปรรูปนั้น ก็จะมี ความผิดตามมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะมีความผิดตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ หรือไม่ก็ตาม

(นายชูเกียรติ รัตนชัยชาญ)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เมษายน ๒๕๕๗

^๔มาตรา ๗๐ ผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้นซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นไม้หรือของป่าที่มีผู้ได้มาโดยการกระทำผิดต่อบทบัญญัตินี้ มีความผิดฐานเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น